

# Esipuhe

*”Tämäpä yllätys”, sanoi Ihaa iltapäivällä nähdessään kaikkien tulevan taloan kohti. ”Onko minutkin kutsuttu?” (Nalle Puh)*

Paula Määtän kirjoittama Perhe asiantuntijana -teos päätyi ilmestyessään vuonna 1999 Ihaan ihmettelyyn, onko mahdollista, että vanhemmatkin kutsutaan asiantuntijoina ammattilaisten rinnalle oman lapsensa asioissa. Kuusi vuotta sitten kirjoitimme uuden kirjan pohditiessamme, miksi edelleen vanhempien ja ammatti-ihmisten yhteistyössä kumppanuus ja tasavertaisuus olivat enemmän puhetta kuin käytäntöä. Nyt kuusi vuotta myöhemmin kirjan toiseen painokseen olemme päivittäneet säädöksiä ja tilastotietoa koskevaa osuutta sekä lisänneet uutta tieteellisten tutkimusten avulla avautunutta tietoa.

Kirjan perusrakenne on pysynyt ennallaan rakentuen neljästä pääluvusta. Ensimmäisessä pääluvussa tarkastelemme, millaisen kasvuvalustan suomalainen yhteiskunta lapselle tarjoaa ja mistä lapsen kehityksen huolenaiheet kumpuavat. Lapsiperheiden köyhyys ja köyhien lasten kokemukset ovat nousseet entistä voimakkaammin julkiseen keskusteluun. Lapsiin liittyvien tulkintojen historiaa avaa-

malla pyrimme ymmärtämään lapsuuden duaalimallin syntymistä eli lapsen luokittelua tavalliseksi tai poikkeavaksi. Ekokulttuurisen näkemyksemme mukaan lapsen kehitystä tuetaan parhaiten vaikuttamalla hänen kasvuympäristöjensä käytäntöihin. Kodin, päivähoiton ja koulun arjesta syntyy lapsuus, jonka rakentamiseen tarvitaan yhteistyötä ja kunkin osapuolen asiantuntemusta.

Toisessa pääluvussa kuvaamme näiden lapsen keskeisten kehitysympäristöjen moninaisuutta ja myös jännitteisyyttä. Lapsen kokemusmaailmaan välittyä monenlaista ristivetoa sekä kotona että muissa kasvuympäristöissä. Kolmas pääluku siirtää katseen lapsille tärkeiden aikuisten yhteistyöhön ja siihen, millaisin pelisäännöin yhteistyötä tehdään ja millaiseksi vanhempien asema määrittyy. Olennaisena teemana tässä pääluvussa on ammatillinen puhe perheestä ja näkemykset yhteistyön mahdollisuuksista. Joudumme edelleen ihmettelemään, miksi ammatillinen puhe perheistä liittyy vanhempien tunteiden arviointiin ja yhteistyön vaikeuksien korostamiseen.

Neljännessä pääluvussa esittelemme yhdessä tekemisen käytäntöjä. Ensin esittelemme tuttuja yhteistyön kuvioita ja arvioimme niitä kriittisestikin. Lopuksi päädyimme kuvaamaan Varhaisvuodet ja erityiskasvatus (VARHE) -tutkimusryhmämme työn tuloksia ekokulttuuriseen ajatteluun perustuvista yhteistyökäytännöistä ja uusista työskentelytavoista.

Edellisessä painoksessa kuvasimme Snellmanin ja Cygnaeuksen kamppailua suomalaisen kasvatuksen uusista suunnista. Totesimme Cygnaeuksen näkemysten voittaneen. Päätämme tämän teoksen Snellmanin ja Cygnaeuksen ”kättä päälle” -sovintoon ekokulttuurista tulkintaa käyttäen.

Toivomme, että tämä kirja valottaa ja voimistaa näkemystä ”erityinen onkin tavallista”.

*Jyväskylässä 6. syyskuuta 2016*

*Paula Määttä\**

*YTT, emeritaprofessori*

*Anja Rantala*

*KT, lehtori, Jyväskylän yliopisto*

*Valitessasi yhden tien hylkääät muut.  
Jos ajattelet kulkevasi kaikki tiet,  
et kulje lopulta ainuttakaan.  
Paulo Coelho, Brida*

---

\* Suomen Tietokirjailijat ry on tukenut Paula Määttä kirjoittamistyötä.